

59 לציפורי מצורע, נאמר קיחה בעגלה ערופה (דברים כא א) 'וְלִקְחוּ וְקָנִי
 60 הָעִיר הַהוּא עֲגֻלַת בָּקָר', ונאמר קיחה בציפורי מצורע (ויקרא יד ד)
 61 'וְלִקַּח לְמִטְהָרָה שְׁתֵּי צִפְרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת, לְלַמֵּד שֶׁכֶּשֶׁם שֶׁעֲגֻלַת
 62 עֲרוּפָה אֲסוּרָה מֵחַיִּים, כֵּךְ גַּם צִיפּוּרֵי מִצְרַע נֹאסְרִים מֵחַיִּים. וְאִם כֵּן
 63 מִבּוֹאֵר שֶׁלְדַעַת רִישׁ לְקִישׁ עֲגֻלָּה עֲרוּפָה אֲסוּרָה בְּהֵנָּה מֵחַיִּים, וְלִפִּי
 64 זֶה אֲבָן שְׁחִטָּה שְׁאִינָה רְאוּיָה הִיא, וּמְדוּעַ הוּצַרְךָ רִישׁ לְקִישׁ לְיֹמֵר
 65 שֶׁעֲגֻלָּה עֲרוּפָה אִינָה מִשְׁנָה.
 66 מִסִּיקָה הִגְמָרָא: אֱלֹא אָמַר רַבִּי חִיָּיא בְּרַ אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲגֻלָּה
 67 עֲרוּפָה אִינָה מִשְׁנָה. שֶׁאֲבָן לֹא רִישׁ לְקִישׁ אֲמַר שְׁמוּעָה זֹו, אֲלֵא רַבִּי
 68 יוֹחָנָן, הַסּוֹבֵר שֶׁעֲגֻלָּה עֲרוּפָה אִינָה נֹאסְרָה מֵחַיִּים, וּמִחֻמַּת כֵּן אֲמַר
 69 שֶׁעֲגֻלָּה עֲרוּפָה אִינָה מִשְׁנָה. אֲבָל לְדַעַת רִישׁ לְקִישׁ, וְכֵן לְדַעַת רַבִּי
 70 יֵנָאי, יֵשׁ לְשׁוֹנוֹת עֲגֻלָּה עֲרוּפָה בְּמִשְׁנַתֵּינוּ, וְאֲבָן שְׁחִטָּה שְׁאִינָה רְאוּיָה
 71 הִיא כִּיּוֹן שְׁנֹאסְרָה מֵחַיִּים.

משנה

72 המשנה שלפנינו מבארת דין שנים שקנו אותו ואת בנו, ושניהם
 73 רוצים לשחוט באותו היום, אם יש דין קדימה לאחד מהם: **שְׁנַיִם**
 74 **שָׁלְקָחוּ** – שקנו ביום אחד ממוכר אחד, אחד קנה **פְּרָה**, אחד קנה
 75 את **בְּנָהּ**, ושניהם רוצים לשחוט בו ביום. הדין הוא **שְׁאִינָה** מהם
 76 **שָׁלְקָח רֶאֱשׁוֹן**, הוא **יִשְׁחוּט רֶאֱשׁוֹן**, והשני אסור לשחוט עד מחר.
 77 **וְאִם קָדַם הַשֵּׁנִי** ושחט קודם ששחט הראשון, אף שעבר על
 78 הדין שהרי זכותו של הראשון לשחוט, **זָכָה**, שיכול לאכול מבהמתו
 79 בו ביום. ועל הראשון להמתין מלשחוט עד למחר.
 80

גמרא

81 הגמרא מבארת את מה שאמרנו במשנתנו שדין הוא שהקונה
 82 הראשון הוא ישחוט ראשון: **אָמַר רַב יוֹסֵף, לְעֵינֵי דִינָא תִּנְן –** לענין
 83 דיני ממונות נאמרה משנתנו, שכשיש דין ודברים בין הראשון לשני,
 84 שבא אחד מהם לשחוט בו ביום וחבירו אומר אני צריך יותר ממך,
 85 ובאים לבית דין, על זה אמרו שפוסקים להם שהקונה הראשון וזכותו
 86 לשחוט ראשון. ואין כוונת משנתנו לענין איסור, ללמד שהקונה
 87 הראשון חייב לשחוט הראשון, אלא ודאי שאם השני רוצה לשחוט
 88 בו ביום והראשון רוצה להמתין למחר, מותרים לעשות כן.
 89 הגמרא מביאה ברייתא המבארת במה זכה השני שקדם: **תִּנְא –**
 90 שנינו בברייתא, שנים שקנו אותו ואת בנו באותו היום, **אִם קָדַם**
 91 **הַשֵּׁנִי** ושחט **הָרִי זֶה זָרִי וְנִשְׁכַּר**. מבארת הגמרא: 'זָרִי' ביאורו, **דְּלֵא**
 92 **עֵבֶד אִיפּוּרָא –** שהקדים לשחוט כדי שלא יעבור על איסור אותו ואת
 93 בנו. 'נִשְׁכַּר' ביאורו, שמרויח הוא **דְּקָאָבִיל בְּשָׂרָא –** שיכול לאכול
 94 את הבשר בו ביום.
 95

משנה

96 המשנה שלפנינו מבארת אם איסור אותו ואת בנו, הוא על שחיטת
 97 האם או על שחיטת הבת. וכן באיזה אופן יש בו חיוב אחד של מלקות
 98 ולוקה ארבעים, ובאיזה אופן יש בו שני חיובי מלקיות ולוקה
 99 שמונים: **שְׁחַט בתחילה את הפרה, וְאַחַר כֵּךְ** באותו היום שחט גם
 100 את **שְׁנֵי בְּנֵיהָ**, הרי הוא **סוֹפֵג שְׁמוֹנִים** מלקות, שהתחייב פעמיים
 101 מלקות, לפי שאיסור אותו ואת בנו הוא בשחיטת השני, שהרי
 102 שחיטת הראשון בהיתר היתה, וכיון ששחט בתחילה את האם, נאסר
 103 לו לשחט כל בן מבניה, ובשחיטת כל בן בפני עצמו עובר על אותו
 104 ואת בנו, ולכך מתחייב פעמיים מלקות. אבל אם בתחילה **שְׁחַט** את
 105 **שְׁנֵי בְּנֵיהָ, וְאַחַר כֵּךְ** באותו היום **שְׁחַטָּה** לפרה, **סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים**,
 106 שהם רק חיוב אחד של מלקות, מפני ששחיטת שני הבנים ששחט
 107 בתחילה לא היה בהם איסור כלל, והאיסור הוא רק בשחיטת האם,
 108 וכיון שלא עשה אלא מעשה אחד של שחיטת איסור, ולא אחד הוא
 109 והתראה אחת, אינו מתחייב אלא מלקות אחת.
 110 היו לו שלש פרות, האם, בתה ובת בתה, ושחטם כולם ביום אחד. אם
 111 בתחילה **שְׁחַטָּה** לאם, ולאחר מכן שחט **אֶת בְּתוּלָהּ**, ואחריה שחט **אֶת**
 112 **בַּת בְּתוּלָהּ**. נמצא שעבר על איסור שחיטת אותו ואת בנו פעמיים,
 113

1 ומהו שעת הכושר שלה, **אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ, אָמַר הֵיךְ רַבִּי**
 2 **שְׁמַעוֹן, שְׁפָרָה** אדומה **נְפֻדִית** – יוצאת לחולין על ידי פדיון על גבי
 3 **מַעֲרַכְתָּהּ** – אפילו אם נשחטה כדינה על מערכת של עצים שהיא
 4 נשחטת עליה. ולכך מקבלת היא טומאת אוכלין, שבכלל אוכל
 5 שאתה יכול להאכילו לאחיים הוא. ואף שלבסוף לא פדאיה, ונמצא
 6 שלא היה ראוי לאכילה, סובר רבי שמעון שכל העומד להיפדות
 7 רואים אותו כאילו כבר הוא פדוי, ויש לו שם אוכל. ואם כן גם לענין
 8 חיוב אותו ואת בנו יש לו להתחייב, לפי ששחיטה ראויה היא, כיון
 9 שאם תפדה תאכל לאחריים, וכל העומד להיפדות הרי הוא כפדוי.
 10 ומדוע אמרו במשנתנו שרבי שמעון פוטר משום אותו ואת בנו
 11 בשחט פרה אדומה.

12 מיישבת הגמרא: **אָמַר רַב שְׁמֹן בְּרַ אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֲבָן פְּרַת**
 13 **תְּפִלָּתָא אִינָה מִשְׁנָה** – אין לשנותה במשנתנו, לפי שגם רבי שמעון
 14 מודה בה שחייב עליה משום אותו ואת בנו, ששחיטה ראויה היא.

15 שנינו במשנתנו, שרבי שמעון פוטר על שחיטת עגלה ערופה משום
 16 אותו ואת בנו, מפני ששחיטה שאינה ראויה היא ואינה שחיטה.
 17 הגמרא דנה בענין זה: מקשה הגמרא: **וְעֲגֻלָּה עֲרוּפָה, הֲאִם שְׁחִיטָתָהּ**
 18 **לֹא שְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא. וְהִתְנַן** במשנה (סוטה מה) לגבי עגלה ערופה,
 19 שאם אחר שיחדרו עגלה לעריפה **נִמְצָא הַהוֹרֵג, עַד שְׁלֵא תַעֲרַף –**
 20 כל זמן שעדיין לא נערפה **הַעֲגֻלָּה, תִּנְא** העגלה **וְתִרְעַה פְּעוּרָה**
 21 כשאר חולין, ששוב אין צריך לערוף את העגלה, כיון שלא באה
 22 אלא לכפר בספק שאין ידוע מי ההורג. ומבואר אם כן שאינה נאסרת
 23 בהנאה בחייה אלא לאחר העריפה, ואם כן כשנשחטה קודם
 24 שנערפה, היא מותרת באכילה, ושחיטה ראויה היא, ומדוע פטר רבי
 25 שמעון משום אותו ואת בנו על שחיטתה.

26 מיישבת הגמרא: **אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ מְשׁוּם רַבִּי יֵנָאי, אֲבָן**
 27 **עֲגֻלָּה עֲרוּפָה, אִינָה מִשְׁנָה** – אין לשנות כן במשנתנו, לפי שגם רבי
 28 שמעון מודה שחייב על שחיטתה משום אותו ואת בנו, ששחיטה
 29 ראויה היא.

30 מקשה הגמרא על דברי ריש לקיש בשם רבי ינאי: **וְמִי אָמַר רַבִּי יֵנָאי**
 31 **הַכִּי, שֶׁעֲגֻלָּה עֲרוּפָה מוֹתֵרָת בְּהֵנָּה מֵחַיִּים** ולכך שחיטה ראויה היא,
 32 **וְהָאָמַר רַבִּי יֵנָאי** לגבי עגלה ערופה שנאסרת בהנאה, שאינה נאסרת
 33 מיד כשהזמינה לעריפה, אלא **גְּבוּל שְׁמַעְתִּי כֵּה** שמגבול זה ואילך
 34 נאסרת בהנאה, **וְשִׁכְחִיתִי** מהו הגבול. **וְנִכְבְּדִין תְּכַרְיָא –** ועלה על דעת
 35 בני הישיבה **לֹא מִרְדֵּיתָה לְנַחַל אִיתָן** **אוֹפְרָתָה** בהנאה, והוא
 36 הגבול ששמע רבי ינאי. **וְאִם אִיתָא –** ואם ישנם לדברים אלו, שסובר
 37 רבי ינאי שנאסרת מחיים משעה שירדה לנחל איתן, אם כן
 38 כשהוקשה לו ממשנתנו שמבואר בה שנאסרה מחיים והיא שחיטה
 39 שאינה ראויה, על המשנה בסוטה שאינה אסורה מחיים, מדוע
 40 הוצרך לתרץ שעגלה ערופה במשנתנו אינה משנה, **לִישְׁנֵי –**
 41 שיתרץ, **שְׁכָאן –** מה ששנינו בסוטה שמותרת מחיים, זהו קוֹדֵם
 42 הַיְרִידָה לנחל איתן. **וּכְאֵן –** ומה שמבואר במשנתנו שנאסרה מחיים,
 43 הוא **לְאַחַר הַיְרִידָה** לנחל איתן.

44 מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב פְּנִיחָה בְּרִיה דְּרַב אַמִּי, אֲנִן מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי**
 45 **שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ מְתַנִּינֵן** לה **שֶׁעֲגֻלָּה עֲרוּפָה אִינָה מִשְׁנָה**, ולא שאמר
 46 כן בשם רבי ינאי. ואכן לרבי ינאי אפשר להעמיד את משנתנו לאחר
 47 שירדה לנחל איתן, שאז נאסרה מחיים והיא שחיטה שאינה ראויה.
 48 הגמרא מקשה על רב פנחס בריה דרב אמי שאמר שריש לקיש עצמו
 49 אמר שמועה זו. מקשה הגמרא: **אָמַר רַב אִשִּׁי, כִּי הוֹיֵנִן כִּי –** בבית
 50 מדרשו של **רַב פְּפִי, קָשְׁיָא לֹו מִי אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ הַכִּי,**
 51 שעגלה ערופה אינה נאסרת מחיים, ושחיטה ראויה היא. **וְהָא**
 52 **אִיתָמַר, שְׁתֵּי צִפּוּרֵי מִצְרַע** שמביא מצורע לטהרתו, ואחת
 53 נשחטת ואחת משלוחת. **מֵאִמִּיתִי** הם **נִמְכָּרִין** בהנאה. **רַבִּי יוֹחָנָן**
 54 **אָמַר, הַשְּׁחוּטָה** נאסרת **מִשְׁעַת שְׁחִיטָה**, אבל המשלוחת אינה
 55 נאסרת כלל. **וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר, שְׁתִּידֵן** נאסרות **מִשְׁעַת**
 56 **לְקִיחָה –** משעה שלוקח את שתי הציפורים לצורך המצורע.
 57 **וְאִמִּירָנֵן, מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ** שנאסרות שניהם
 58 מחיים, מפני שגָּמַר – למד גזירה שוה 'לְקִיחָה קִיחָה' **מִעֲגֻלָּה עֲרוּפָה**

תוכן תורת הבעש"ט בש"פ תבוא ח"י אלול תרנ"ב אחר קבלת שבת: והי' כי תבוא אל הארץ גו'. ארץ ל' מרוצה ול' רצון כדאיתא במדרש. אז דו וועסט צוקומען צום רצון וואָס איז א מתנה מלמעלה און בירושה בכל אחד מישראל, איז די עבודה דארף זיין וישבת, אראָפּטראָגען אין התישבות, ולקחת גו' ושמת בטנא, ממשך זיין אורות בכלים, והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך, א איד דארף וויסען אז ער גייט פון איין אָרט אין דעם אַנדערען, איז ניט ער גייט אליין נאָר מ'פירט איהם מלמעלה, און די כוונה איז לשכן שמו שם, אויף מפרסם זיין אלקות אין דעם ארט וואו ער איז.

אחר תפלת ערבית חזר עוד הפעם תורה הקודמת והוסיף: והי' כי תבוא גו' בכדי דו זאָלסט צוקומען צום רצון כו', איז דאָס דורך דעם אז והלכת אל המקום גו' לשכן שמו שם, זאָלסט זיך מוסר נפש זיין אויף מפרסם זיין דאָרטען אלקות, מיט וואס איז מען מפרסם אלקות, מיט א ברכה און א פסוק תהלים.

יום הַלְדַת אֶת הַבְּעַל שֵׁם טוֹב בְּשַׁנַּת תַּנ"ח. יוֹם שְׁנַתְגָּלָה אֵלָיו מוֹרוֹ וְרַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ – תפ"ד.
יום שְׁנַתְגָּלָה הַבְּעַל שֵׁם טוֹב – תצ"ד.

יום הַלְדַת אֶת רַבְּנוּ הַזֶּקֶן – תק"ה.

תִּכְן תוֹרַת הַבְּעַל שֵׁם טוֹב בְּשַׁבַּת פְּרֻשַׁת תְּבוּא ח"י אֵלוּל תַּרנ"ב אַחַר קַבְּלַת שַׁבָּת: 'וְהָיָה כִּי תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ גו'.' 'אָרֶץ' לְשׁוֹן מְרוּצָה וְלְשׁוֹן רְצוֹן, כְּדֹאִיתָא בַּמְדְּרָשׁ. כְּשִׁתְּגִיעַ אֶל הָרְצוֹן' שְׁהוּא מִתְּנָה מִלְּמַעְלָה וּבִירוּשָׁה בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, צְרִיכָה הָעֲבוּדָה לְהִיּוֹת 'וְיִשְׁבַּת' ל'הוֹרִידוּ', לְעֲשׂוֹתוֹ מִיָּשֵׁב, 'וְלִקְחַת גו' וְשִׁמַּת בְּטֵנָא', לְהַמְשִׁיךְ אֹרוֹת בְּכָלִים, 'וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ', עַל יְהוּדֵי לְדַעַת שְׁהִלְכִיתוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אֵינָה זְמַתוֹ אֵלָּא מוּבִילִים אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה, וְהַכּוֹנֵה הִיא 'לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם', לְפָרְסָם אֱלֹקוֹת בְּמָקוֹם שְׁנִמְצָא בוֹ.

אַחַר תְּפִלַּת עֶרְבִית חָזַר עוֹד הַפְּעַם תוֹרַת הַקּוּדְמָת, וְהוֹסִיף: 'וְהָיָה כִּי תָבוֹא גו'', עַל מִנַּת שְׁתַּגִּיעַ לְרְצוֹן כו', הָרִי זֶה עַל יְדֵי ש'וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם גו' לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם" – תַּמְסַר אֶת הַנֶּפֶשׁ כְּדֵי לְפָרְסָם שֵׁם אֱלֹקוֹת. בְּמָה מְפָרְסָמִים אֱלֹקוֹת? בְּבִרְכָה וּפְסוּק תְּהִלִּים.

המשך ביאור למס' חולין ליום שישי עמ' א

18 עובר הוא באיסור, והרי 'אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אָחָד' (ויקרא
 19 כב כח) אָמַר רַחֲמַנָּא, ומשמע שהאיסור הוא רק כששחט תחילה אותו
 20 ולאחר מכן את בנו, וְלֹא בשוחט את בְּנוֹ וְלֹא אַחַר מִכֵּן אוֹתוֹ.
 21 מתרצת הגמרא: לֹא סִלְקָא דְעֵתָךְ – לא יעלה על דעתך לומר כן,
 22 לפי דְתַנְיָא בברייתא, נאמר בתורה (שם) 'אותו ואת בנו לא תשחטו
 23 ביום אָחָד'. מבררת הברייתא: אֵינן לִי מְקוֹר לַאֲסוּר אֵלָּא כששחט
 24 תחילה אוֹתוֹ וְאַחַר כֵּן אֶת בְּנוֹ. אבל אם בתחילה שחט אוֹתוֹ, וְאַחַר
 25 כֵּן אֶת אִמּוֹ, מִנְיָן שָׁגַם זֶה בְּכֻלָּל הַאֲיִסוּר. משיבה הברייתא: כְּשֶׁהוּא
 26 אוֹמֵר (שם) 'לֹא תִשְׁחַטוּ' בלשון רבים, הָרִי בְּאֵן שְׁנַיִם, שאסרה תורה
 27 לשנים לשחוט. וְהָא בְּיַצַּד, הרי שחיטת הראשון היתר היא, ורק
 28 שחיטת השני אסורה, ומדוע אמרה תורה שלשנים אסורה השחיטה.
 29 אלא כוונת הפסוק כשהיו שלש פרות, האם, הבת ובת הבת, וְאַחַד
 30 הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּרָה – היא הבת, וְאַחַד הַשּׁוֹחֵט אֶת אִמָּהּ, וְאַחַד
 31 הַשּׁוֹחֵט אֶת בְּנָהּ – היא בת הבת, שְׁנַיִם הָאֲחֵרוֹנִים ששחטו את
 32 האם ואת בת הבת תִּיבְיָן, ועליהם אמרה תורה 'לא תשחטו' לשון
 33 רבים. וללמדנו שאיסור אותו ואת בנו הוא גם בשוחט את בנו
 34 תחילה ואחר כך שחט אותו.

1 הראשון כששחט הבת, עבר על שחיטת האם והבת ביום אחד.
 2 והשני, כששחט בת הבת, שעבר על שחיטת הבת ובתה ביום אחד,
 3 ולכך סוֹפְג שְׁמוֹנִים. אבל אם בתחילה שְׁחַטָה לאם, וְאַחַר כֵּן שחט
 4 אֶת בַּת בְּתָהּ, וְאַחַר כֵּן שְׁחַט אֶת בְּתָהּ שֶׁל האם, הרי הוא סוֹפְג
 5 אֶת הָאֲרִבְעִים, כיון שבשחיטת שתי הראשונות לא עבר איסור כלל,
 6 שאין איסור לשחוט אותה ואת בת בתה, ורק שחיטת השלישית
 7 שהיא הבת היתה באיסור, ולכך אינו מתחייב אלא מלקות אחת. ואף
 8 ששחיטה זו אסורה גם משום אמה של זו וגם משום בתה, כיון שאין
 9 זה אלא מעשה אחד ושם אחד של איסור אינו מתחייב אלא אחת.
 10 סוֹמְכוֹם אוֹמֵר מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר, סוֹפְג שְׁמוֹנִים. לפי שבשחיטה זו
 11 עבר על איסור שחיטת האם ובתה, ועבר גם על איסור שחיטת הבת
 12 ובתה.

נמרא

13
 14 מאחר שמבואר במשנתנו שהאיסור לשחוט אותו ואת בנו הוא בין
 15 אם שחט תחילה אותו ואחר כך את בנו, ובין אם שחט תחילה את בנו
 16 ואחר כך שחט אותו, מבררת הגמרא את מקור דין זה. מקשה הגמרא:
 17 אָמַי – מדוע כששחט תחילה את בנו, ולאחר מכן שחט את האם

59 לזקת, אִילִימָא לזקת מלקות אחת, פְּשִׁימָא – הלא דין פשוט הוא, ש
 60 שעל זריעת כלאים מתחייבים מלקות, ומדוע הוצרכה הברייתא
 61 להשמיענו. וְעוֹד יקשה לפי זה, מֵאֵי – למה הכוונה ב'פְּלִאִים בְּפִלְאִים',
 62 והרי דין זה שמתחייב מלקות אחת, הוא גם בוריעה אחת של כלאים.
 63 מכריחה הגמרא: אִלָּא פְּשִׁימָא – פשוט הוא שמה שאמרו בברייתא
 64 שהזרע שתי כלאים 'לוקה' פירושו שלוקה שְׁתֵּי מִלְקוֹת, שעל כל
 65 זריעה חוריעה מתחייב מלקות.
 66 אחר שנתברר שפירוש הברייתא שלוקה שתיים, מבררת הגמרא את
 67 מה שאמרו שזרע שתי פעמים כלאים מבררת הגמרא: בְּמֵאֵי עֲסָקִין,
 68 אִילִימָא שמדובר בזרע בְּזֶה אַחַר זֶה, וְזִידָה זֶה בְּשֵׁתִי הַתְּרֵאוֹת, שעל
 69 כל זריעה התרו בו שאם יזרע עובר הוא על איסור שמתחייבים עליו
 70 מלקות. אין לפרש כן, שהרי הַנְּיָא – שנינו כבר במשנה (נזיר מב. מכות
 71 כא.) נְזִיר שְׁהִיָּה שוֹתֵה יַיִן כֹּל הַיּוֹם והתרו בו בתחילת היום שאם
 72 ישתה יתחייב מלקות, אִינוּ חַיִּיב אֵלָּא מִלְקוֹת אַחַת. ואם אָמְרוּ לוֹ
 73 אֵל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שוֹתֵה, ושוב אמרו לו אֵל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שוֹתֵה פעם
 74 נוספת, וכן על כל שתייה ושתייה, הרי הוא חַיִּיב מִלְקוֹת עַל כָּל אַחַת
 75 וְאַחַת. אם כן כבר שנינו במשנה זו שהעובר על איסור שתי פעמים,
 76 והתרו בו על כל מעשה, לוקה שתיים, ולא היה לברייתא לחזור
 77 ולומר דין זה לגבי כלאים. אִלָּא ודאי פְּשִׁימָא שהברייתא מדברת
 78 שזרע שתי הכלאים בְּכַת אַחַת – שביד אחת זרע חטה וחרצן
 79 עבים, וביד השנייה זרע שעורה וחרצן, וּבְהַתְרָא אַחַת, שקודם
 80 הזריעה התרו בו שאם יזרע שתי זריעות יתחייב שתיים, ועל זה
 81 חידשה הברייתא שאף שעבר בבת אחת ובהתראה אחת מתחייב
 82 שתיים.
 83 ברייתא זו הובאה כדי להוכיח ממנה שסומכוס מחייב שתיים כשעבר
 84 איסור פעמיים בבת אחת, ואף כשאין גופים מוחלקים. לאחר
 85 שנתבאר שכונות הברייתא לחייב שתי מלקות על עשיית איסור
 86 פעמיים בבת אחת ובהתראה אחת, הגמרא מבארת את ההוכחה
 87 לדעת סומכוס. מבררת הגמרא: מְנֵי – ברייתא זו בשיטת מי היא
 88 הולכת. אִילִימָא בשיטת רַבִּין דְּפִלְגִי עֲלֵיהּ דְּסוּמְכוּס משנתינו,
 89 וסוברים שאין מתחייב על שחזיתת הבת אלא מלקות אחת, אף
 90 שעובר הוא על שני איסורי אותו ואת בנו, הַשְּׂתָא – מעתה יש
 91 לתמוה, וְמָה הָתָם לגבי אותו ואת בנו, הַגּוֹפִין מוֹחֲלָקִין, ומכל מקום
 92 פְּטָרִי רַבִּין מִשְׁנֵי חִיּוּבֵי מִלְקוֹת, ואין מחייבים אלא אחת, הַכָּא לגבי
 93 כלאים, שאין חילוק גופים בין שתי הכלאים שזרע, לֹא כֹּל שֶׁבֶן שֶׁלֹּא
 94 יחייבו אלא אחת, ומדוע הברייתא חייבה שתיים. אִלָּא לֹא – אלא
 95 ודאי ברייתא זו בשיטת סוּמְכוּס היא שלגבי אותו ואת בנו מחייב
 96 שתיים, ואף כאן דעתו לחייב שתיים. ומזה הוכיח רב יוסף שסומכוס
 97 מחייב שתיים באכל שני זיתים חלב בהעלם אחד, אף שאין גופים
 98 מוחלקים.
 99 דוחה הגמרא: לֹא – מברייתא זו אין להוכיח לדעתו של סומכוס.
 100 מפני שיש לומר שְׁלֵעוֹלָם ברייתא זו גם בשיטת רַבִּין היא, ולוקה
 101 שתיים מפני שלא היה זה בהתראה אחת, אלא בזה אחר זה ובשתי
 102 התראות. וְאֵף שבעיקר הדין שלוקה שתיים אכן אין חידוש, וכפי
 103 שהקשינו, מִלְתָּא אַנְבּ אֲוֹרְחִיהּ קָא מְשַׁמַּע לֵן – בדרך אגב השמיעה
 104 הברייתא חידוש אחר, דְּאִיבָא תְּרִי נְוֹוִי – שיש שני מינים של
 105 בְּלִאִים, האחד בזרע חטה וחרצן של ענבים, והשני שזרע שעורה
 106 וחרצן, שמתחייב הוא על שניהם. וְלֵאפוּקִי מְדַרְבֵּי יֵאשִׁיָּה – ובאה
 107 בזה הברייתא להוציא מדעתו של רבי יאשיהו, דְּאָמַר רַבִּי יֵאשִׁיָּה
 108 (קידושין טז.) אין חייבים משום כלאים, עַד שְׁזִירַע חֶטֶה וְשִׁעוּרָה וְחֶרְצָן
 109 בְּמַפּוֹלֵת יָד – בנפילה כאחת מידו, אבל הזרע חטה וחרצן אינו
 110 מתחייב משום כלאים, קָא מְשַׁמַּע לֵן הַבְּרִייתָא שֶׁלֹּא כֹּר הוּא, אלא
 111 דְּכִי יִזְרַע חֶטֶה וְחֶרְצָן בְּלַבָּד, וְשִׁעוּרָה וְחֶרְצָן (או שעורה וחרצן)
 112 בְּלַבָּד, נִמְי חַיִּיבֵי מִלְקוֹת מִשׁוּם כְּלָאֵי הַכֶּרֶם. וכיון שהברייתא
 113 עוסקת כשעבר בזה אחר זה ובשתי התראות, שוב אין להוכיח ממנה
 114 מהי דעתו של סומכוס באכל שני זיתים חלב בהתראה אחת.
 115 מביאה הגמרא משנה אחרת, שממנה הוכיח רב יוסף שסומכוס
 116 מחייב שתיים גם כשאין גופים מוחלקים: תָּא שְׁמַע רֵאִיָּה, שלדעת

1 מקשה הגמרא: כיצד ניתן ללמוד ממה שנאמר 'לא תשחטו' של
 2 שנים אסרה תורה לשחוט ולחייב בנו ואותו, והרי תָּא – פסוק זה
 3 מִיִּפְעֵי לִיָּה לְגוֹפִיָּה – נצרך הוא לגופו, ללמד את עיקר איסור שחיתת
 4 אותו ואת בנו, וכיצד ניתן ללמוד ממנו דבר נוסף. מתרצת הגמרא:
 5 אִם כֵּן לִיבְתוּב 'לֹא תִשְׁחוּטוּ' בלשון יחיד, מֵאֵי 'לֹא תִשְׁחוּטוּ' שהוא
 6 לשון רבים, אלא כדי ללמדנו שלשנים אסרה תורה לשחוט.
 7 מקשה הגמרא: וְאִכְתִּי מִיִּפְעֵי לִיָּה – ועדיין הוצרכה התורה לכתוב
 8 בלשון רבים ללמדנו דבר אחר, דְּאֵי כְּתִב רַחֲמֵנָא 'לֹא תִשְׁחוּטוּ'
 9 בלשון יחיד, הִנֵּה אֲמִינָא, הָא אֵין – שלא אסרה תורה אלא שאדם
 10 אחד שחט גם את האם וגם את בנה. אבל תְּרִי לֹא – אם אחד שחט
 11 את האם ואדם אחר את בנה, הייתי סבור שאינו בכלל האיסור,
 12 ואפילו האחרון שחט יהיה פטור. ולכך כְּתִב רַחֲמֵנָא 'לֹא תִשְׁחוּטוּ'
 13 בלשון רבים, לאסור בכל ענין וְאִפִּילוּ תְּרִי. ואם כן הריבוי של
 14 'תשחטו' אינו פנוי לחייב בנו ואותו.
 15 מתרצת הגמרא: אִם כֵּן שֶׁהַפְּסוּק לֹא בֵּא לְלַמְדֵנוּ אֵלָּא שֶׁהַאיסוֹר הוּא
 16 גַם בְּשָׁנִים שוֹחֲטִים, לְכַתּוּב 'לֹא יִשְׁחוּטוּ', שמשמעותו שאותו ובנו
 17 לא יהיו נשחטים, וכלול בלשון זו בין אם אדם אחד שחט ובין שנים
 18 ששחטו. מֵאֵי 'לֹא תִשְׁחוּטוּ', שמשמע ששני השוחטים עשו איסור,
 19 שְׁמַע מִיָּנָה תְּרִי – יש ללמוד מכך את שני הדינים, גם שיש איסור
 20 כששנים שוחטים, וגם לרבות בלשון זה ואתו.
 21 שנינו במשנתנו: שְׁחָטָה אַחַד כֶּת בַּתְּהָא ואחר כך שחט בתה (ובו'),
 22 סומכוס אומר משום רבי מאיר, סופג שמונים. הגמרא מבררת את
 23 טעמה: אָמַר לִיָּה אֲפִי לְרַב יוֹסֵף, מֵאֵי שְׁמַע דְּסוּמְכוּס שמחייב
 24 שתי מלקויות, שיש לבאר דעתו בשני דרכים. האם קָא כְּכַר סוּמְכוּס
 25 שמי שאֲכַל שְׁנֵי זֵיתֵי חֶלֶב, בשוגג, שלא ידע שזה חלב, וזיהה זה
 26 בְּהַעֲלֵם אַחַד – שלא נודע לו בין אכילת כזית אחד לאכילת השני
 27 שאיסור הוא, חַיִּיב שְׁתֵּי חֲטָאוֹת, לפי שעל כל כזית מתחייב חטאת
 28 בפני עצמה. וכן אם אכלם במזיד ובהתראה אחת מתחייב שתי
 29 מלקויות. ולכך גם בשוחט את הבת מחייב הוא שתי מלקות, כיון
 30 שעובר הוא בזה שני איסורים, משום שחיתת אותו ובנו, ומשום
 31 שחיתת בנו ואותו, ואף שאין כאן אלא מעשה אחד והתראה אחת.
 32 מוסיף אביי ומבאר צד זה: וְכִדָּן הוּא דְּלִישְׁמַעֲיָן בְּעֵלְמָא – ובאמת
 33 יותר היה ראוי לתנא של המשנה להשמיענו דין זה בשני איסורים
 34 שאינם גופים נפרדים, כגון האוכל שני זיתים חלב, שיש בזה חידוש
 35 גדול יותר, שאף שאינם שני גופים מחייב סומכוס שתיים בהתראה
 36 אחת ובשגגה אחת. ואילו בשחיתת אותו ואת בנו, שני האיסורים
 37 מחמת שני גופים הם, האחד הוא מחמת האם, והשני הוא מחמת בת
 38 הבת ויש יותר סברא שיתחייב על ידם שתיים. וְהֵאֵי דְּקָא מְשַׁמַּע לֵן
 39 בְּהָא – לגבי שחיתת אותו ואת בנו, הוא כדי לְהוֹדִיעַךָ בְּתָן דְּרַבִּין,
 40 דְּאֵף עַל גַּב הַגּוֹפִין מוֹחֲלָקִין – שאף ששני האיסורים באו מחמת שני
 41 גופים, פְּטָרִי רַבִּין – פוטרים חכמים משני חיובי מלקות, ואינם
 42 מחייבים אלא אחת.
 43 והצד השני של אביי הוא: אִו דְּלָמָא קְסָבֵר סוּמְכוּס שמי שאֲכַל שְׁנֵי
 44 זֵיתֵי חֶלֶב בשגגה בְּהַעֲלֵם אַחַד אִינוּ חַיִּיב אֵלָּא חֲטָא אַחַת, כיון
 45 שאכילת איסור אחת היא, ואינם גופים מוחלקים. וְהָכָא – ורק כאן
 46 לגבי שחיתת הבת היינו מְשַׁמַּע שמחייב הוא שתיים, הוֹאִיל וְשֵׁנִי
 47 האיסורים באים מחמת גוֹפִין מוֹחֲלָקִין, אחד מחמת האם ואחד
 48 מחמת בת הבת.
 49 רב יוסף פושט את ספיקו של אביי: אָמַר לִיָּה רב יוסף לאביי, אֵין –
 50 אכן, ודאי הוא כהצד הראשון. קְסָבֵר סוּמְכוּס שגם באֲכַל שְׁנֵי זֵיתֵי
 51 חֶלֶב בשגגה בְּהַעֲלֵם אַחַד, חַיִּיב שְׁתֵּי חֲטָאוֹת, ואף שאינם גופים
 52 מוחלקים, לפי שכל כזית וכזית אכילת איסור בפני עצמה היא,
 53 ומתחייב עליה חטאת.
 54 הגמרא מבררת מניין לרב יוסף שסומכוס מחייב שתיים גם באופן שאין
 55 גופים מוחלקים: מֵמֵאֵי – מנין שכך היא דעתו של סומכוס. משיבה
 56 הגמרא: מְדַתְּנָן – ממה ששנינו בברייתא, הוֹזְרַע בְּלִאִים בְּלִאִים
 57 לזִקָּה, ומלשון 'כלאים כלאים' משמע שזרע כלאים חזרו וזרע
 58 כלאים. מבררת הגמרא את פירוש הברייתא: מֵאֵי – מזה הכוונה

פיגול במחשבה ובדיבור שבת קודש ח"י אלול ה'תשע"א

אין לוקין. ואם נאמר כשיטת הסוברים שאין פיגול אלא בדיבור מדוע אין הדיבור הזה נחשב מעשה וילקו עליו לכל הדעות, שהרי "בדבוריה אתעביד מעשה" (והקרנן נפסל), כמו שמצינו בתמורה שהממיר בהמת קדשים בחולין לוקה מטעם זה שדיברו פעל מעשה (תמורה ג, ב).

אך ה'נודע ביהודה' (מהר"ת יר"ד קס"ח) דוחה את הראיה בנימוק שגם לשיטת הסוברים שאין פיגול אלא בדיבור אין זה נחשב מעשה, ואינו דומה לתמורה, כי שם הבהמה שהיתה חולין נעשית קודש ונמצא שדיברו פעל מעשה, מה שאין כן בפיגול לא נפעל שום דבר חדש, שהרי משהוקדשה הבהמה נאסרה ואינה ניתרת אלא על ידי עבודת המזבח, וכל זמן שלא נעשתה העבודה בהכשר, היא נשארת באיסורה הקודם. ונמצא, שהמפגל לא פעל איסור חדש.

הלכות פסולי המוקדשין פרק י"ג, הלכה א: שְׁלֹשׁ מַחְשְׁבוֹת הֵן שְׁפוֹסְלוֹן אֶת הַקְּרָבָנוֹת, וְאֵלוֹ הֵן: מַחְשְׁבַת שְׁנוֵי הַשָּׁם, וּמַחְשְׁבַת הַמְּקוֹם, וּמַחְשְׁבַת הַזְּמַן... וְזֶהוּ פִּגּוּל הָאִמּוֹר בַּתּוֹרָה. לדעת הרמב"ם מחשבת פיגול פוסלת בקדשים אפילו ללא דיבור, וכן כתב ה'חינוך' (מצוה קמ"ד). אך לדעת רש"י (זבחים מא, ב, ד"ה כנון) ותוספות (בי"מ מג, ב) מחשבה לבדה אינה פוסלת בקדשים עד שיתן לה ביטוי בדיבור. ומדוע נקראת 'מחשבה'? מפני שאין בה מעשה (משנה למלך).

ה'שיטה מקובצת' (ב"מ שפ, בסם תוס' שאנין) רצה להביא ראייה לשיטת הרמב"ם, שמחשבת פיגול פוסלת בקדשים גם בלי שיוציא בפה, ממסקנת הגמרא בזבחים (כט, ב), שהמחשב מחשבת פסול בקדשים לוקה, ומבואר שם שדין זה הוא רק לפי מאן דאמר 'לאו שאין בו מעשה לוקין עליו', ואילו לפי הדעה שאין לוקין על לאו שאין בו מעשה – גם על מחשבה בקדשים

המשך ביאור למ' חולין ליום שישי עמ' ב

סומכוס מתחייב שתיים כשעשה איסור פעמיים בבת אחת ובהתראה אחת. ששנינו במשנה (להלן צו) לגבי גיד הנשה שהאוכלו לוקה ארבעים, ויש בהמה שני גידים בשני ירכותיה, ואם אכל מזה – מגיד של ירך אחד פְּזִית, ומזה – מהגיד השני פְּזִית, הרי הוא סוֹפֵג שְׁמוֹנִים, שהם שתי מלקיות. רַבִּי יְהוּדָה חוֹלֵק וְאֹמֵר, אֵינּוּ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים, לפי שרבי יהודה סובר (להלן צו) שאיסור גיד הנשה הוא רק בגיד של ירך אחד.

כדי להביא ראייה לדעתו של סומכוס, מבררת הגמרא את פירוש המשנה: הַיְכִי רַמִּי – באיזה אופן מחייב תנא קמא שתי מלקיות. אֵילִימָא שאכל את שתי הגידים פְּזָה אַחַר זֶה וּבִשְׁתֵּי הַתְּרֵאוֹת – שהתרו בו על כל אכילת כוית בפני עצמה. מֵאֵי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה שמחייב אחת, והרי לדעת רבי יהודה (להלן צו) ספק הוא אם אסרה תורה את הגיד של ירך ימין או של שמאל. ואם התרו בו על כל גיד בפני עצמו, הַתְּרֵאוֹת סַפֵּק הִיא, שאי אפשר להתרות בו בודאות שאם יאכל גיד זה יעבור איסור ויתחייב מלקות, שהרי אין ידוע איזהו גיד הנשה שאסרה תורה, וְשִׁמְעִין לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר הַתְּרֵאוֹת סַפֵּק לֹא שְׁמָה הַתְּרֵאוֹת, ואין לוקים עליה, ואם כן כשאכל בזה אחר זה אין לו ללקות כלל.

ומנין שלרבי יהודה התראת ספק אינה התראה: דְּתַנָּיִא בברייתא, לגבי אדם שיש ספק אם הוא בנו של ראשון או בנו של שני, הִכָּה אֶת זֶה – את אחד מאבותיו המסופקים, וְחָזַר וְהִכָּה אֶת זֶה – השני, והתרו בו לפני כל הכאה שיתכן שהמוכה הוא אביו וחייב מיתה על הכאתו. או שִׁקְלָל אֶת זֶה וְחָזַר וְקָלָל אֶת זֶה, והתרו בו לפני כל קללה. או שִׁהַכָּה אֶת שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת – שביד אחת הכה את אחד מהם וביד השניה את השני. או שִׁקְלָל אֶת שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת, והתרו בו קודם ההכאה והקללה, שאם יכה או יקלל את שניהם ודאי הוא שיעבור איסור, ויתחייב מיתה. בכל אופנים אלה, חֲזִיב מִיתָה, כיון שאביו הוא אחד מהשנים שהכה או קלל. רַבִּי יְהוּדָה מוֹחֵל וְאֹמֵר, אם הכה או קלל את שניהם בְּבַת אַחַת, חֲזִיב מִיתָה, שהתראת ודאי היא, לפי שהתרו בו קודם לכן שאם יכה או יקלל את שניהם יתחייב בודאי מיתה. אבל אם הכם או קללם פְּזָה אַחַר זֶה, הרי הוא פְּטוּר מִמִּיתָה, לפי שהתראה שהתרו בו על כל מעשה ומעשה, התראת ספק היא, כיון שאין ידוע אם זה הוא אביו או לא. והתראת ספק אינה התראה. ומכאן מוכח שלרבי יהודה התראת ספק אינה התראה.

הגמרא חוזרת לביאור המשנה בגיד הנשה: כיון שלרבי יהודה התראת ספק אינה התראה, אם כן כשאכל את שני הגידים משני הירכיים בזה אחר זה, לרבי יהודה פטור. ואילו במשנה נאמר שרבי יהודה מחייב מלקות אחת, אֶלָּא פְּשִׁימָא שכוונת המשנה כשאכלם בְּבַת אַחַת וּבְהַתְּרָאָה אַחַת, ולכך מחייב רבי יהודה מלקות, שהתראת ודאי היא, שהתרו בו שאם יאכל את שני הגידים יתחייב מלקות, שאחד מהם הוא ודאי הגיד שאסרה התורה.

אחר שנתבאר פירוש המשנה שאכלם בבת אחת והתרו בו התראה אחת, הגמרא חוזרת להוכיח ממנה את דעתו של סומכוס. מבררת הגמרא: וּמֵאֵן תִּנְאָ קַמָּא שחלק על רבי יהודה ואמר שלוקה שתי מלקיות על שני הגידים. אֵילִימָא רַבֵּנּוּ דְפְּלִינֵי עֲלֵיה דְסוּמְכוּס, שלא חייבו בשוחט את הבת אחר ששחט את אמה ואת בת בתה אלא אחת. והרי הַשְּׁתָּא – מעתה יש להקשות, וּמָה הָתָם – במשנתנו דְּחִיבוּם בֵּא עַל יְדֵי גוֹפִין מוֹחֲלִין, שהם האם ובת הבת, ובכל זאת פְּטוּרִין (-פוטרים) רַבֵּנּוּ מִשְׁנֵי חִיבֵי מַלְקוֹת, ואינם מחייבים אלא מלקות אחת, הִכָּא בְּגִיד הַנְּשָׂה ששני האיטורים אינם מגופים חלוקים, אלא מבהמה אחת, לֹא כֵּל שֶׁבֶן, שלא יחייבו אלא אחת, ומדוע תנא קמא חייב שתיים. אֶלָּא לָא – אלא ודאי שתנא קמא כשיטת סוּמְכוּס הִיא שחייב במשנתנו שתי מלקות. ואם כן מוכח ממשנה זו, שסומכוס מחייב שתיים כשעבר איסור פעמיים בבת אחת אף כשאין גופים מוחלקים, וכדברי רב יוסף.

דוחה הגמרא: לֹא – אין להוכיח ממשנה זו לדעתו של סומכוס. לפי שְׁלֻעוּלָם יש לפרש שמדובר באכל את הגידים פְּזָה אַחַר זֶה, וכיון שכן יש לפרש משנה זו אף כשיטת רַבֵּנּוּ שחלקו על סומכוס לגבי אותו ואת בנו, וחייבו במשנתנו אחת, ובכל זאת כאן מתחייב שתיים כיון שעשה זאת בזה אחר זה ובשתי התראות. אלא שהקשינו על פירוש זה, איך רבי יהודה מחייב אחת, והרי התראת ספק היא והיה לו לפטור. וְיֵשׁ לְתַרְצֵי, שהיא תִּנְאָ כִּכְר לָהּ כְּאִילֵיךְ תִּנְאָ דְרַבִּי יְהוּדָה, דְאָמַר הַתְּרֵאוֹת סַפֵּק שְׁמָה הַתְּרֵאוֹת, ולכך הוא מחייב אחת, כיון שאחד משתי הגידים שאכל אסרתו תורה, והתרו בו עליה בהתראת ספק, שאף היא נחשבת התראה.

ודיכן מצאנו תנא בדעת רבי יהודה שהתראת ספק היא התראה: דְּתַנָּיִא בברייתא לגבי קרבן פסח, נאמר בתורה (שמות יב) וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָן וְהִנְתַּר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָן בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ,